

Aan : René Keuzekamp
Maaten Froom

Kopie aan : Fred Barendse

Datum : 20 april 2017

Betreft : Rotterdams ambitieprofiel Frisse Scholen

Stadsontwikkeling
PM&E

Bezoekadres: De Rotterdam
Wilhelminakade 179, Rotterdam

Postadres: Postbus 1130
3000 BC Rotterdam

Internet: rotterdam.nl

Van: Rien van der Sluijs

E-mail: mj.vandersluijs@rotterdam.nl

Inleiding:

De gemeente Rotterdam hanteert een actief beleid om de kwaliteit van haar schoolgebouwen te verbeteren. Voor de scholen die op de lijst van aandachtspanden onderwijshuisvesting staan worden plannen / businesscases opgesteld om de haalbaarheid van mogelijke verbeteringen zowel kwalitatief als kwantitatief te kunnen beoordelen.

Op basis van het 'landelijke' Programma van Eisen (PVE) Frisse Scholen hebben gemeente en schoolbesturen eenzelfde (technisch) ambitieniveau afgesproken. Dit PVE Frisse Scholen is in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken opgesteld en wordt gepubliceerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Het gezamenlijke (technische) ambitieniveau van gemeente en schoolbesturen is vastgelegd in een specifiek Rotterdams ambitieprofiel. Dit ambitieprofiel is een combinatie van eisen / uitgangspunten die zijn gebaseerd op het 'landelijke' PVE Frisse Scholen.

Deze notitie / instructie helpt gemeente en schoolbesturen om het PVE Frisse Scholen en het Rotterdams ambitieprofiel op een eenduidige, uniforme wijze toe te passen in de plannen / businesscases.

Vraagstelling:

1. Welk Rotterdams ambitieprofiel / niveau is er afgesproken?
2. Hoe wordt het PVE Frisse Scholen gebruikt bij het opstellen van een plan / businesscase?

In deze notitie worden de volgende punten omschreven:

- Algemene uitgangspunten Frisse Scholen.
- Afspraken Rotterdams ambitieprofiel.
- Toelichting welke stappen worden gevolgd bij het opstellen van een plan / businesscase.

Algemene uitgangspunten Frisse Scholen:

Het PVE Frisse Scholen gaat in op vijf thema's: Energie, Luchtkwaliteit, Temperatuur, Licht en Geluid. Daarbij wordt zoveel mogelijk uitgegaan van prestatie-eisen (in plaats van maatregelen) en een evenwichtig pakket per klasse: A = uitmuntend, B = goed en C = voldoende.

De laatste uitgave van het 'landelijke' PVE Frisse Scholen is bij alle studies / plannen / businesscases / projecten het enige uitgangspunt voor het Rotterdams ambitieprofiel. Dit geldt in ieder geval voor de haalbaarheidsfase en de definitiefase. Het actuele PVE Frisse Scholen is van september 2015.

Een nieuwe versie van het PVE Frisse scholen kan (ingrijpende) gevolgen hebben op het Rotterdams ambitieprofiel. Het ligt voor de hand om bij een nieuwe versie ook deze notitie / instructie aan te passen. De gemeente maakt dit tijdig kenbaar.

De aanvullende informatie in het PVE Frisse Scholen, zoals uitgangspunten en achtergronden, is integraal van toepassing op het Rotterdams ambitieprofiel.

In het PVE Frisse Scholen worden de volgende algemene uitgangspunten omschreven:

- De eisen uit het PVE dienen in minimaal 95% van de gebruikstijd te worden gehaald.
- Het PVE is van toepassing op standaard leslokalen in scholen voor PO en VO.

- De eisen zijn niet zonder meer toepasbaar op bijvoorbeeld vaklokalen (zoals scheikunde, natuurkunde of muziek), praktijklokalen, collegezalen, speellokalen, aula's, kantoren en spreekkamers of werkplekken op de gang (zoals onderwijspleinen).

Het PVE Frisse Scholen en het Rotterdams ambitieprofiel zijn uitsluitend van toepassing op standaard leslokalen in scholen voor PO en VO. Voor de overige ruimten in de scholen, zijnde de niet standaard leslokalen, geldt het van rechtens verkregen niveau of het bouwbesluit in geval van (ver)nieuwbouw. Dit wordt aangegeven in de plannen / businesscases. In het geval dat wordt afgeweken dient dit expliciet te worden aangegeven en toegelicht. Voor afwijkingen is goedkeuring van de gemeente nodig.

Rotterdams ambitieprofiel Frisse Scholen:

Onderstaande tabel geeft het Rotterdams ambitieprofiel Frisse Scholen weer, wat is gebaseerd op het 'landelijke' PVE Frisse Scholen. Samengevat zijn de afspraken:

- klasse C: thema Energie
- klasse B: thema's Luchtkwaliteit, Temperatuur, Licht en Geluid
- klasse A: één uitzondering in thema Luchtkwaliteit voor onderdeel 'Kwaliteit van de toevoerlucht'

De laatste versie van het PVE Frisse Scholen maakt onderscheid in nieuwbouw en bestaande bouw. In het geval van bestaande bouw (renovatie en vernieuwbouw) gelden meer specifieke voorwaarden - dan in het geval van nieuwbouw - voor het thema Energie. Bij nieuwbouw wordt op het thema Energie alleen een eis gesteld aan de algehele energieprestatie van het gebouw en kiest de school de passende maatregelen om hieraan te voldoen.

Rotterdams ambitieprofiel Frisse Scholen	Klasse C	Klasse B	Klasse A	
PVE Frisse scholen - versie sept 2015				
Energie	voldoende	goed	uitmuntend	Opmerkingen
Energieprestatie	X			
* Thermische isolatie van de gebouwschil	X			
* Energie-efficiënte ventilatie	X			
* Energie-efficiënte verwarming	X			
* Energie-efficiënte koeling	X			
* Energie-efficiënte verlichting	X			
Duurzame energie	X			
Beheer	X			
Kwaliteitsborging	X			
* geldt alleen voor bestaande bouw (renovatie)				
Luchtkwaliteit	voldoende	goed	uitmuntend	Opmerkingen
Luchtverversing		X		
Spuiventilatie		X		Min 2 ipv 4 te openen ramen
Ruimtevolume		X		
Kwaliteit van de toevoerlucht			X	
Asbest		X		
Emissies van materialen		X		
Emissies van apparatuur		X		
Schoonmaakbaarheid		X		
Tabaksrook		X		
Toiletten		X		
Legionella		X		
Kwaliteitsborging		X		
Temperatuur	voldoende	goed	uitmuntend	Opmerkingen
Operatieve temperatuur winter		X		
Operatieve temperatuur zomer		X		
Individuele beïnvloeding		X		
Lokaal thermisch discomfort		X		
Kwaliteitsborging		X		
Licht	voldoende	goed	uitmuntend	Opmerkingen
Kunstlicht		X		
Daglicht		X		
Helderheidswering		X		
Individuele beïnvloeding		X		
Kwaliteitsborging		X		
Geluid	voldoende	goed	uitmuntend	Opmerkingen
Geluidwering van de gevel		X		
Installatiegeluid		X		
Ruimteakoestiek		X		
Luchtgeluidisolatie		X		
Contactgeluidisolatie		X		
Kwaliteitsborging		X		

Het Rotterdams ambitieprofiel gaat bij het thema Energie uit van klasse C (= voldoende). Dit is opvallend omdat zowel de gemeente als de schoolbesturen duurzame energieprestaties nastreven. De werkwijze is als volgt. In het geval er een hogere ambitieniveau (klasse A of B) wordt aangehouden voor de energieprestatie van een schoolgebouw, ontstaat er een exploitatievoordeel voor het schoolbestuur. Dit voordeel wordt door het schoolbestuur ingezet om de meerkosten van een hoger ambitieniveau te dekken. De (eigen) bijdrage aan de investering wordt door het schoolbestuur expliciet aangegeven en toegelicht.

Instructie gebruik PvE Frisse Scholen en Rotterdams ambitieprofiel:

In een plan / businesscase wordt het PvE Frisse Scholen en het Rotterdams ambitieprofiel (in ieder geval) als volgt toegepast:

1. Beoordeling bestaande gebouw à vaststellen noodzaak verbeteringen
2. Vastleggen van ambities à basis voor afspraken tussen schoolbestuur en gemeente
3. Financiële verantwoording à basis voor besluitvorming

Stap 1: beoordeling bestaande gebouw

Als eerste wordt het bestaande gebouw beoordeeld t.o.v. de vijf thema's in het PvE Frisse Scholen. Van ieder thema wordt per onderdeel volledig beoordeeld of het bestaande gebouw wel of niet voldoet aan de laagste eisen (klasse C).

Als het bestaande gebouw op alle onderdelen voldoet aan klasse C is er op basis van het Rotterdams ambitieprofiel geen noodzaak tot verbeteringen. Het gebouw kan worden gehandhaafd.

In het geval een onderdeel in het bestaande gebouw niet tenminste aan klasse C voldoet, wordt dit in een plan / businesscase per onderdeel expliciet benoemd.

Als één of meerdere onderdelen in het gebouw niet aan klasse C voldoen, komen alle onderdelen in het gebouw in aanmerking voor verbeteringen conform het Rotterdams ambitieprofiel. Let op: De onderdelen die wel voldoen aan klasse C komen ook in aanmerking voor verbeteringen conform het Rotterdams ambitieprofiel (= grotendeels klasse B).

Een praktische wijze om onderdelen specifiek te beoordelen is met behulp van een matrixtabel. In deze tabel het volgende omschrijven.

- thema
- onderdeel + sub onderdelen met bijhorende klasse C eis (kort) omschrijven
- beoordeling bestaande situatie + toelichting of / hoe gebouw hier wel / niet aan voldoet
- conclusie

Thema	Onderdeel	Sub	Eis	Omschrijving klasse C	Beoordeling bestaande situatie	Conclusie
Luchtkwaliteit	spuiventilatie	1	C	De capaciteit van de spuiventilatie is minimaal 6 dm ³ per m ² vloeroppervlak	voldoet niet, aanwezig is 4,5 dm ³ per m ² vloeroppervlak	X
		2	C*	leslokalen hebben ten minste 2 te openen ramen	voldoet, lokalen hebben 4 te openen ramen	V
		3	C	Van het oppervlak van de openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (>1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m)	voldoet niet, de te openen ramen bevinden zich alleen bovenin het raamvlak	X
	kwaliteit van toevoerlucht	1	C	Mechanische ventilatiesystemen voldoen aan klasse C-eisen uit cahier P1 Eisen voor gezonde ventilatiesystemen (2003)	Voldoet niet, er is geen mechanische ventilatie	X
		etc.	etc.	etc.	etc.	etc.

*) specifieke eis Rotterdams ambitieprofiel

Stap 2: vastleggen van ambities

Nadat de noodzaak tot verbeteringen in stap 1 expliciet is vastgesteld, zijn de vervolgstappen afhankelijk van het type project: renovatie, vernieuwbouw en / of een nieuwbouw.

Renovatie / vernieuwbouw

In geval van renovatie / vernieuwbouw is het Rotterdams ambitieprofiel het uitgangspunt voor de plannen / businesscases. Per onderdeel, dat is gebaseerd op de prestatie-eisen in het PvE Frisse Scholen, wordt aangegeven hoe en met welke maatregelen aan de klasse eis zal worden voldaan. Dit kan ook in een vergelijkbare matrix als bij stap 1 worden vastgelegd.

Let op: Voor het thema Energie gelden voor bestaande bouw andere eisen dan bij nieuwbouw.

Thema	Onderdeel	Sub	Eis	Omschrijving eis	Bestaande situatie	Maatregel verbetering
Lucht	spuiventilatie	1	B	Leslokalen hebben ten minste 2 te openen ramen	Leslokalen hebben 4 te openen ramen	Nieuwe kozijnen, ramen met dubbelglas en 4 te openen ramen
		2	B	Van het oppervlak van de openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (>1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m)	Oppervlak te openen delen boven 40% en onder 30%	In ontwerp nieuwe kozijnen, ramen voorzien
Licht	kunstlicht	1	B	Kunstlicht in leslokalen voldoet aan NEN-EN 124644-1	voldoet niet want	In ontwerp voorzien
		2	B	Verlichtingsterkte door kunstlicht op werkvlakniveau minimaal 500 lux met gelijkmatigheidsindex van minimaal 7	voldoet niet want	Verlichtingsterkte wordt 500 lux met gelijkmatigheids- index van 7 Armaturen systeem / type ?
		etc.	etc.	etc.	etc.	etc.

Doelstelling is kosten-efficiënte plannen / businesscases met 'sobere en doelmatige' uitgangspunten.

De afspraak tussen schoolbesturen en gemeente is dat de verbeteringen met 'gezond verstand' worden bekeken en beoordeeld.

Doelstelling is dat het totale plan kosten-efficiënt is, waarbij de kosten en baten van maatregelen integraal / in samenhang worden 'gewogen'. Indien het opwaarderen / verbeteren van het bestaande gebouw tot het Rotterdams ambitieprofiel onevenredig hoge investeringen met zich mee brengt, ligt een bijgestelde lagere ambitie voor de hand.

De schoolbesturen kunnen de GGD raadplegen om (bijgestelde) ambities te laten beoordelen. Een eventueel advies van de GGD wordt verwerkt in de plannen / businesscases.

In het geval dat klasse B niet kan worden gehaald, is klasse C de gewenste ondergrens. Uitgangspunt is dat het gerenoveerde gebouw op alle onderdelen tenminste aan klasse C te voldoen. Uitzonderingen blijven altijd denkbaar. Bijvoorbeeld in geval dat de minimale plafondhoogte van 2,6 m (net) niet wordt gehaald. Dit expliciet aangegeven en toelichten.

Wanneer door schoolbesturen wordt afgeweken van het Rotterdams ambitieprofiel (zowel lagere als hogere eisen) dient dit door de school expliciet te worden aangegeven en te worden onderbouwd. Er is goedkeuring van de gemeente nodig voor afwijkingen.

Afwijkingen ten opzicht van het ambitieprofiel worden integraal, bijvoorbeeld in relatie tot de functionele en ruimtelijke PVE's, beoordeeld.

Nieuwbouw

In geval van nieuwbouw is het Rotterdams ambitieprofiel het uitgangspunt voor de plannen / business-cases. Per onderdeel, dat is gebaseerd op het PVE Frisse Scholen, wordt aangegeven hoe en met welke maatregelen aan de klasse eis wordt voldaan. Dit kan ook in een vergelijkbare matrix als bij stap 1 worden vastgelegd.

Thema	Onderdeel	Sub	Eis	Omschrijving eis	Uitgangspunt nieuwbouw
Lucht	spuiventilatie	1	B	Leslokalen hebben ten minste 2 te openen ramen	Leslokalen krijgen 4 te openen ramen
		2	B	Van het oppervlak van de openen delen is minimaal 30% aanwezig bovenin het raamvlak (>1,8 m) en minimaal 30% onderin het raamoppervlak (<1,8 m)	Oppervlak te openen delen boven 40% en onder 30%
	kwaliteit van toevoerlucht	1	A	Mechanische ventilatiesystemen voldoen aan klasse B-eisen uit cahier P1 Eisen voor gezonde ventilatiesystemen (2003)	Rekening gehouden met B-eisen Filterklasse 6 (systeem / type ?) warmteterugwinning mbv (systeem / type ?) etc.
Licht	kunstlicht	1	B	Kunstlicht in leslokalen voldoet aan NEN-EN 124644-1	Rekening gehouden met NEN-EN 124644-1
		2	B	Verlichtingsterkte door kunstlicht op werkvlakniveau minimaal 500 lux met gelijkmatigheidsindex van minimaal 7	Verlichtingsterkte wordt 500 lux met gelijkmatigheids- index van 7 (armaturen systeem / type ?)
Geluid	ruimte-akoestiek	1	B	Gemiddelde nagalmtijd (T30) in het ingerichte leslokaal bedraagt maximaal 0,6 s	Nagalmtijd wordt 0,6 seconde door gebruik te maken van akoestische plafonds (plafondsysteem / type ?)
		etc.	etc.	etc.	etc.

Doelstelling is kosten-efficiënte plannen / businesscases met 'sobere en doelmatige' uitgangspunten.

Wanneer door schoolbesturen wordt afgeweken van het ambitieprofiel (zowel lagere als hogere eisen) dient dit door de school expliciet te worden aangegeven en te worden onderbouwd. Van de gemeente is goedkeuring nodig voor afwijkingen.

Afwijkingen ten opzicht van het ambitieprofiel worden integraal, bijvoorbeeld in relatie tot de functionele en ruimtelijke PVE's, beoordeeld.

Primair is het uitgangspunt dat de plannen / businesscase en het nieuwbouwontwerp op alle punten in lijn zijn met het ambitieprofiel. Alleen in bijzondere gevallen kan toestemming worden verleend voor afwijkingen, in het geval dit goed is onderbouwd.

Stap 3: financiële verantwoording

De uitgangpunten / maatregelen, die voortkomen uit het Rotterdams ambitieprofiel, worden overzichtelijk uitgewerkt in een bouwkostenraming. In deze raming worden - per thema en per onderdeel – de financiële consequenties van de maatregelen voldoende inzichtelijk / aannemelijk gemaakt.

In het geval dat er van het ambitieprofiel wordt afgeweken, worden de financiële gevolgen expliciet inzichtelijk gemaakt. De meer- of minderinvesteringen worden per onderdeel benoemd zodat hierover besluitvorming kan plaatsvinden. Primair is het uitgangspunt dat extra investeringen ten gevolge van hogere ambities voor rekening zijn van het schoolbestuur. Deze worden niet door de gemeente (vanuit het IHP budget) bekostigd.